GENERALINIO ADVOKATO
G. HOGAN IŠVADA,
pateikta 2020 m. sausio 14 d.[1]

Byla C-19/19

État belge
prieš
likviduojamą bendrovę Pantochim SA

(*Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Belgija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 76/308/EEB – Savitarpio pagalba vykdant reikalavimus – Direktyva 2008/55/EB – 6 ir 10 straipsniai – Direktyva 2010/24/ES – 13 straipsnio 1 dalis – Mokestinio reikalavimo, įvykdyto prašančiosios valstybės narės vardu ir valstybės narės, į kurią kreipiamasi, mokestinio įsiskolinimo įskaitymas – Įvykdyto reikalavimo statusas – Sąvokos „privilegija“ aiškinimas“

I. Įvadas

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1976 m. kovo 15 d. Tarybos direktyvos 76/308/EEB dėl savitarpio paramos patenkinant pretenzijas, kylančias dėl operacijų, įeinančių į Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) finansavimo sistemą, ir dėl žemės ūkio mokesčių bei muitų susigrąžinimo[2] 6 straipsnio 2 dalies ir 10 straipsnio ir kartu 2008 m. gegužės 26 d. Tarybos direktyvos 2008/55/EB dėl tarpusavio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su tam tikromis rinkliavomis, muitais, mokesčiais ir kitomis priemonėmis[3], 6 straipsnio antros pastraipos ir 10 straipsnio išaiškinimu.

2. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas nagrinėjant bylą tarp *État belge* (Belgijos valstybė) ir likviduojamos bendrovės *Pantochim SA*. Pateikti klausimai iš esmės susiję su tuo, ar gali būti atliktas bendrovės *Pantochim* mokestinio skolinio reikalavimo Belgijos valstybei ir Vokietijos valstybės reikalavimo tai pačiai bendrovei, susijusio su pridėtinės vertės mokesčiu (PVM), tarpusavio įskaitymas. Siekdama susigrąžinti nagrinėjamą įsiskolinimą Vokietijos valstybė paprašė Belgijos valstybės pagalbos remdamasi Direktyva 76/308, kuri buvo perkelta į Belgijos teisę.

3. Dabar siūlau sugrįžti prie šios bylos faktinių aplinkybių, bet pirmiausia reikia išdėstyti bylai reikšmingus teisės aktus.

1 Originalo kalba: anglų.

2 OL L 73, 1976, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 1 t., p. 44.

3 OL L 150, 2008, p. 28.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 76/308

4. Direktyvos 76/308 pirminės redakcijos 6 straipsnyje numatyta:

„1. Institucijai pareiškėjai paprašius, ta institucija, į kurią kreipiamasi, pagal įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus panašioms pretenzijoms, kylančioms valstybėje narėje, kurioje yra pastaroji institucija, patenkinti, privalo patenkinti tas pretenzijas, kurios yra dokumento, leidžiančio vykdymą, objektas.

2. Šiuo tikslu, bet kuri pretenzija, dėl kurios buvo pateiktas prašymas ją patenkinti, bus traktuojama kaip valstybės narės, kurioje yra institucija, į kurią kreipiamasi, pretenzija <…>“

5. Direktyvos 76/308 pirminės redakcijos 10 straipsnyje numatyta:

„Pretenzijos, kurias reikia patenkinti, nėra nagrinėjamos pirmumo tvarka valstybėje narėje, kurioje yra institucija, į kurią kreipiamasi.“

2. Direktyva 2008/55

6. Direktyvos 2008/55 1 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„1976 m. kovo 15 d. Tarybos direktyva 76/308/EEB dėl savitarpio paramos patenkinant pretenzijas, susijusias su tam tikromis rinkliavomis, muitais ir mokesčiais bei kitomis priemonėmis, buvo keletą kartų iš esmės keičiama. Siekiant aiškumo ir racionalumo minėta direktyva turėtų būti kodifikuota.“

7. Direktyvos 2008/55 6 straipsnyje numatyta:

„Prašančiajai institucijai paprašius, prašomoji institucija pagal įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus vykdyti analogiškus reikalavimus, kylančius valstybėje narėje, kurioje yra prašomoji institucija, privalo įvykdyti reikalavimus, kurie yra dokumento, leidžiančio vykdymą, dalykas.

Šiuo tikslu, bet kuris reikalavimas[, dėl kurio buvo pateiktas prašymas dėl vykdymo], turi būti traktuojamas kaip valstybės narės, kurioje yra prašomoji institucija, reikalavimas <…>“

8. Direktyvos 2008/55 10 straipsnyje numatyta:

„Nepaisant 6 straipsnio antros pastraipos, vykdytiniems reikalavimams nebūtinai turi būti teikiamos privilegijos, suteiktos analogiškiems reikalavimams, kylantiems valstybėje narėje, kurioje yra prašomoji institucija.“

3. Direktyva 2010/24/ES

9. Nuo 2012 m. sausio 1 d. Direktyva 2008/55 buvo panaikinta 2010 m. kovo 16 d. Tarybos direktyvos 2010/24/EB dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su mokesčiais, muitais ir kitomis priemonėmis [4], 29 straipsniu.

4 OL L 84, 2010, p. 1.

10. Direktyvos 2010/24 10 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Prašančiosios institucijos prašymu institucija, į kurią kreipiamasi, vykdo reikalavimus turėdama dokumentą, kuriuo leidžiama juos vykdyti prašančiojoje valstybėje narėje.“

11. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekvienas reikalavimas, dėl kurio pateiktas prašymas jį vykdyti, laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu, kad jį būtų įmanoma vykdyti toje valstybėje narėje, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje nustatyta kitaip. Institucija, į kurią kreipiamasi, naudojasi įgaliojimais ir taiko procedūras, nustatytus [kurie nustatyti] pagal valstybės narės, į kurią kreipiamasi, įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie taikomi reikalavimams, susijusiems su tokiais pat mokesčiais ar muitais arba su panašiais mokesčiais ar muitais, jeigu tokie patys netaikomi, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje nustatyta kitaip.

<…>

Valstybė narė, į kurią kreipiamasi, neprivalo suteikti kitų valstybių narių reikalavimams pirmenybės, kuri taikoma toje valstybėje narėje atsirandantiems panašiems reikalavimams, išskyrus atvejus, kai atitinkamos valstybės narės susitaria kitaip arba valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisėje numatyta kitaip. Valstybė narė, suteikianti pirmenybę kitos valstybės narės reikalavimams, negali atsisakyti suteikti tokios pat pirmenybės tokiems ar panašiems kitų valstybių narių reikalavimams.

<…>“

12. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Nedarydama poveikio 20 straipsnio 1 daliai, institucija, į kurią kreipiamasi, perduoda prašančiajai institucijai išieškotas sumas, susijusias su šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytu reikalavimu ir delspinigiais.“

B. Belgijos teisė

13. *Loi du 20 juillet 1979 concernant l'assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives à certaines cotisations, droits, taxes et autres mesures* (1979 m. liepos 20 d. Įstatymas dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su tam tikromis rinkliavomis, muitais, mokesčiais ir kitomis priemonėmis) (*Moniteur belge*, 1979 m. rugpjūčio 30 d., p. 9457, toliau – 1979 m. liepos 20 d. įstatymas) 12 straipsnyje numatyta:

„Belgijos institucija, į kurią kreipiamasi, vykdo užsienio šalies prašančiosios institucijos reikalavimus tokia pat tvarka kaip tuo atveju, jei reikalavimas būtų kilęs [Belgijos] Karalystėje.“

14. Šio įstatymo 15 straipsnyje nurodyta:

„Reikalavimams, kurie turi būti įvykdyti, neteikiama jokia privilegija.“

15. Iki 2009 m. sausio 7 d. galiojusios redakcijos *Loi-programme du 27 décembre 2004* (*Moniteur belge*, 2004 m. gruodžio 31 d., p. 87006; 2004 m. gruodžio 27 d. programinis įstatymas) 334 straipsnyje numatyta:

„Bet kokią sumą, kuri turi būti grąžinta ar sumokėta mokestį mokėti privalančiam asmeniui pagal pajamų ir pelno mokesčius, jiems prilyginamus mokesčius, pridėtinės vertės mokestį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas <…> kompetentingas tarnautojas be formalumų gali skirti <… > pajamų mokesčio, jam prilygintų mokesčių, pridėtinės vertės mokesčio <…> mokėjimui, jeigu šių mokesčių sumos nėra arba nebėra ginčijamos.

Pirmesnė pastraipa toliau taikoma esant turto areštui, perleidimui, perdavimui arba kai yra lygiagrečiai pateikti keli reikalavimai ar bankroto byloje.“

16. 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo, iš dalies pakeisto *Loi-programme du 22 décembre 2008* (*Moniteur belge*, 2008 m. gruodžio 29 d., p. 68649; 2008 m. gruodžio 22 d. programinis įstatymas) 194 straipsniu, o dar prieš šį pakeitimą iš dalies pakeisto *Loi du 25 novembre 2016* (2016 m. gruodžio 25 d. įstatymas), 334 straipsnio pirmoje pastraipoje, kuri taikoma faktinėms aplinkybėms nuo 2009 m. sausio 8 d., numatyta:

„Bet kokią sumą, kuri turi būti grąžinta ar sumokėta asmeniui taikant mokesčių teisės aktus, priskiriamus *Service public fédéral Finances* (Federalinė viešoji finansų tarnyba) kompetencijai, arba kurios rinkimą ir išieškojimą užtikrina ši Federalinė viešoji finansų tarnyba <…> kompetentingas tarnautojas savo nuožiūra ir be jokių formalumų gali skirti apmokėti sumoms, kurias tas asmuo turi sumokėti pagal atitinkamus mokesčių teisės aktus, arba vykdyti mokestiniams ar nemokestiniams skoliniams reikalavimams, kurių rinkimą ir išieškojimą užtikrina *Service public fédéral Finances* <…> Tai taikoma tik neginčijamai skolos sumai to asmens atžvilgiu.

Pirmesnė pastraipa toliau taikoma esant turto areštui, perleidimui, perdavimui arba kai yra lygiagrečiai pateikti keli reikalavimai ar bankroto byloje.“

III. Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17. *Pantochim* yra akcinė bendrovė, kuri 2001 m. birželio 26 d. *Tribunal de commerce de Charleroi* (Šarlerua komercinių bylų teismas, Belgija) sprendimu buvo pradėta likviduoti. Vykstant likvidavimui *Pantochim* sumokėjo Belgijos valstybei visą PVM įsiskolinimą, kuriam buvo taikoma pirmumo teisė.

18. Nagrinėjant likvidavimo bylą Belgijos valstybė taip pat pareiškė apie 634 275,50 EUR PVM įsiskolinimą ir palūkanas Vokietijos valstybei. Šis konkretus PVM įsiskolinimas (toliau – PVM įsiskolinimas Vokietijai) buvo pripažintas neužtikrintu. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą atrodo, kad Vokietijos valstybė, siekdama susigrąžinti nagrinėjamą PVM įsiskolinimą, paprašė pagalbos pagal Direktyvą 76/308, kuri perkelta į Belgijos teisę.

19. Šioje byloje dabar nagrinėjama problema yra ta, kad *Pantochim* turi didelį mokestinį skolinį reikalavimą Belgijos valstybei. Kai Belgijos valstybė pareiškė apie ketinimą atlikti savo mokestinio įsiskolinimo *Pantochim* ir PVM įsiskolinimo Vokietijai tarpusavio įskaitymą remiantis 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo 334 straipsniu, *Pantochim* likvidatoriai iškėlė bylą Belgijos valstybei. *Tribunal de première instance du Hainaut, division Mons* (Heno pirmosios instancijos teismas, Monso skyrius, Belgija) nusprendė, kad Belgijos valstybė neturi teisės įskaityti nagrinėjamų įsiskolinimų. Nagrinėdamas apeliacinį skundą, *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas, Belgija) 2016 m. birželio 27 d. pripažino tokį sprendimą pagrįstu ir nurodė Belgijos valstybei sumokėti bendrovei *Pantochim* 502 991,47 EUR sumą ir palūkanas.

20. Tada Belgijos valstybė padavė kasacinį skundą *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Belgija). Šios valstybės nuomone, *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) pažeidė, be kita ko, Direktyvos 76/308 6 straipsnio 2 dalį, neleisdamas jai išieškoti įsiskolinimo Vokietijos valstybei, tarsi tai būtų jos pačios skolinis reikalavimas. Be to, Belgijos valstybė nemano, kad įsiskolinimų įskaitymas pagal 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo 334 straipsnį yra „privilegija" pagal Direktyvos 76/308 10 straipsnį.

21. Minėtas teismas nurodė tam tikras *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) išvadas, kurias ginčija Belgijos valstybė.

22. Pirma, *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) nusprendė, kad „[programinio įstatymo] 334 straipsnyje nėra aiškiai atmesta galimybė taikyti Civilinio kodekso nuostatas dėl įskaitymo", pagal kurias reikalaujama, kad „egzistuotų vienodą statusą turinčių asmenų abipusės skolos <…>" *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) nurodė, kad „nors Vokietijos valstybės skolinis reikalavimas gali būti patenkintas, tarsi būtų pačios Belgijos valstybės skolinis reikalavimas, jis lieka tos valstybės skolinis reikalavimas", todėl „neįmanoma teisėtai įskaityti abipusių skolų, nes abipusių skolų tarp tų pačių asmenų nėra: Belgijos valstybė siekia padengti savo skolą [bendrovei *Pantochim*] [bendrovės *Pantochim*] skola Vokietijos valstybei." Minėtas teismas papildomai nurodė, kad „net jeigu būtų laikoma, kad mokesčių įskaitymas yra *sui generis* kompensacija", programinio įstatymo 334 straipsniu vis tiek „įskaitymo taikymo sritis nėra išplėsta siekiant įtraukti ne vien Belgijos valstybės skolinius reikalavimus".

23. Antra, *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) nusprendė, kad direktyvų nuostatos nekeičia to, kas pirmiau išdėstyta, nes, nors „jose iš tikrųjų numatoma, kad skoliniai reikalavimai, kuriems patenkinti prašoma pagalbos, yra patenkinami kaip valstybės, į kurią kreipiamasi, skolinis reikalavimas", vis dėlto „skoliniams reikalavimams, kuriuos siekiama įvykdyti, suteikiamos tokios pat privilegijos, kokios taikomos analogiškiems reikalavimams, kylantiems valstybėje narėje, kurioje yra institucijos, į kurią kreipiamasi, buveinė, tik tuo atveju, jeigu tai numatyta tos valstybės narės teisės aktuose arba prašančiosios valstybės ir valstybės, į kurią kreipiamasi, susitarime". *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) pridūrė, jog „kadangi direktyvoje sąvoka „privilegija" nėra apibrėžta, ji turėtų būti suprantama įprasta reikšme – kaip pranašumas arba prerogatyva".

24. Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti tokius prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui:

„1) Ar nuostata, pagal kurią skolinis reikalavimas, kurį buvo paprašyta vykdyti, „yra traktuojamas kaip valstybės narės, kurioje yra institucijos, į kurią kreipiamasi, buveinė, reikalavimas", kaip nustatyta [Direktyvos 2008/55] 6 straipsnio [antroje pastraipoje], kuria buvo pakeista [Direktyvos 76/308] 6 straipsnio 2 dalis, turi būti aiškinama taip, kad prašančiosios valstybės skolinis reikalavimas yra prilyginamas valstybės, į kurią kreipiamasi, skoliniam reikalavimui, todėl prašančiosios valstybės skolinis reikalavimas tampa valstybės, į kurią kreipiamasi, skoliniu reikalavimu?

2) Ar terminas „privilegija", vartojamas [Direktyvos 2008/55] 10 straipsnyje ir iki kodifikavimo [Direktyvos 76/308] 10 straipsnyje, turi būti suprantamas kaip su skoliniu reikalavimu susieta pirmumo teisė, lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju suteikianti pirmenybę prieš kitus skolinius reikalavimus, ar kaip bet koks mechanizmas, kurį taikant lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju skolinio reikalavimo suma sumokama pirmumo tvarka?

3) Ar mokesčių administratoriaus teisė 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo 334 straipsnyje nustatytomis sąlygomis atlikti kreditorių reikalavimų įskaitymą lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju turi būti traktuojama kaip privilegija, kaip tai suprantama pagal minėtų direktyvų 10 straipsnį?"

IV. Procesas Teisingumo Teisme

25. Rašytines pastabas pateikė *Pantochim*, Belgijos ir Ispanijos vyriausybės ir Europos Komisija. Teisingumo Teismas nusprendė priimti sprendimą nesurengęs žodinio bylos nagrinėjimo.

V. Analizė

A. Įvadinės pastabos

26. Teisingumo Teismui pateiktuose prejudiciniuose klausimuose *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) cituoja kai kurias Direktyvos 76/308 ir Direktyvos 2008/55 nuostatas. Nuorodų į Direktyvą 2010/24 jis nepateikia. Manau, kad prieš nagrinėjant pateiktus prejudicinius klausimus pirmiausia reikia nustatyti, kuri direktyva taikytina *ratione temporis*. Tai svarbu, nes Direktyvos 76/308 6 straipsnio 2 dalis, Direktyvos 2008/55 6 straipsnio antra pastraipa ir Direktyvos 2010/24 10 straipsnio 1 dalies bei jos 13 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos formuluotės šiek tiek skiriasi, nors, žinoma, jų taikymo sritis yra tokia pati. Visgi to negalima pasakyti apie Direktyvos 76/308 10 straipsnį[5], Direktyvos 2008/55 10 straipsnį ir Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą[6].

27. 2004 m. liepos 1 d. Sprendimo *Tsapalos ir Diamantakis* (C-361/02 ir C-362/02, EU:C:2004:401) 20 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyva 76/308 reglamentuoja tik tam tikrų kategorijų kitose valstybėse narėse iškilusių reikalavimų pripažinimą ir vykdymą ir joje nėra nuostatų dėl šių reikalavimų atsiradimo ar turinio; taigi šios direktyvos nuostatos turi būti laikomos procesinėmis normomis. Mano nuomone, šis Teisingumo Teismo teiginys taip pat taikomas Direktyvai 2008/55 ir Direktyvai 2010/24.

28. Pagal suformuotą jurisprudenciją procesinės normos paprastai yra taikomos visiems jiems įsigaliojant nagrinėjamiems teisiniams ginčams, skirtingai nei materialinės teisės normos, kurios paprastai aiškinamos kaip netaikomos aplinkybėms, kilusioms iki jų įsigaliojimo[7].

29. Direktyvos 2010/24 29 straipsnyje numatyta, kad Direktyva 2008/55 panaikinama nuo 2012 m. sausio 1 d. ir kad nuorodos į panaikintą Direktyvą 2008/55 laikomos nuorodomis į Direktyvą 2010/24[8]. Direktyvoje 2010/24 jokių pereinamojo laikotarpio priemonių nenumatyta.

30. Taigi manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamai bylai taikoma Direktyva 2010/24, o ne Direktyva 76/308 ar Direktyva 2008/55.

5 Turiu omenyje jo pirminę redakciją.

6 Teisingumo Teismas 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija / Taryba* (C-338/01, EU:C:2004:253) 72 punkte jau nurodė, kad, „kiek tai susiję su Direktyvos 76/308 10 straipsniu, kuriame buvo numatyta, kad reikalavimų vykdymo priemonėms neturi būti teikiama pirmenybė valstybėje narėje, kurioje yra institucija, į kurią kreipiamasi, iš dalies pakeitus šį straipsnį [2001 m. birželio 15 d. Tarybos direktyva 2001/44/EB, iš dalies keičiančia Direktyvą 76/308 (OL L 175, 2001, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 12 t., p. 27)] jame buvo numatyta, kad tokie reikalavimai nebūtinai turi būti nagrinėjami pirmumo tvarka, kaip kiti panašūs reikalavimai, pareiškiami valstybėje narėje, kurioje yra institucija, į kurią kreipiamasi. Tokiu *pakeitimu buvo iš esmės pakeistas reikalavimų, kuriems taikoma Direktyva 76/308, vertinimas*, nes taip buvo nustatytas principas, priešingas iki tol taikytam principui, pagal kurį valstybėje narėje, kuriai yra skirtas prašymas, tokiems reikalavimams negalėjo būti taikoma jokia pirmenybė“. Išskirta mano.

7 2004 m. liepos 1 d. Sprendimas *Tsapalos ir Diamantakis* (C-361/02 ir C-362/02, EU:C:2004:401, 19 punktas). Savo pastabų 42 punkte Komisija nurodo, jog atsižvelgiant į tai, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta Vokietijos valstybės pateikto prašymo vykdyti reikalavimą data, neįmanoma nustatyti, kuri iš trijų direktyvų taikytina pagrindinėje byloje. *Pantochim*, Belgijos ir Ispanijos vyriausybės nurodo ir Direktyvą 76/308, ir Direktyvą 2008/55.

8 Direktyva 76/308 nuo 2008 m. birželio 30 d. buvo panaikinta Direktyvos 2008/55 25 straipsniu. Žr. Direktyvos 2008/55 26 straipsnį.

B. Pirmasis klausimas

31. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa, kurioje numatyta, kad „kiekvienas reikalavimas, dėl kurio pateiktas prašymas jį vykdyti, laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu“, turi būti aiškinama taip, kad prašančiosios valstybės narės (šioje byloje – Vokietijos) reikalavimas tampa valstybės narės, į kurią kreipiamasi (šioje byloje – Belgijos), reikalavimu.

32. Pagal suformuotą jurisprudenciją Direktyvoje 76/308 įtvirtintos bendrosios nuostatos dėl tarpusavio pagalbos, siekiant užtikrinti reikalavimų, susijusių su tam tikrais muitais, rinkliavomis ir mokesčiais, įvykdymą [9]. Šis teiginys taikomas ir Direktyvai 2010/24 [10]. Iš tiesų Direktyva 2010/24 siekiama išplėsti Direktyvos 76/308, kodifikuotos Direktyva 2008/55, taikymo sritį, įtraukiant reikalavimus, kuriems pastarosios direktyvos anksčiau nebuvo taikomos, siekiant geriau apsaugoti finansinius valstybių narių interesus ir vidaus rinkos neutralumą ir taip padidinti savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus veiksmingumą. Taigi apibendrinant: atsižvelgiant į tai, kad prašymų suteikti pagalbą daugėja, apskritai Direktyva 2010/24 siekiama sudaryti palankesnes sąlygas savitarpio pagalbai teikti ir ją skatinti [11].

33. Direktyvos 2010/24 1 straipsnyje nurodyta, kad šioje direktyvoje nustatomos taisyklės, kuriomis vadovaudamosi valstybės narės turi *teikti pagalbą* valstybėje narėje vykdant visus 2 straipsnyje nurodytus reikalavimus, atsirandančius kitoje valstybėje narėje. Direktyvos 2010/24 2 straipsnio 1 dalies a punkte numatyta, kad prašymas suteikti pagalbą gali būti pateiktas dėl, be kita ko, reikalavimų, susijusių su *visais bet kokio pobūdžio mokesčiais ir muitais*, kuriuos taiko valstybė narė arba kurie taikomi valstybės narės ar Sąjungos vardu, vykdymo [12]. Pagal Direktyvos 2010/24 10 straipsnio 1 dalį valstybės narės prašančiosios institucijos prašymu institucija, į kurią kreipiamasi, vykdo reikalavimus turėdama dokumentą, kuriuo leidžiama juos vykdyti prašančiojoje valstybėje narėje.

34. 2018 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282) 48 punkte Teisingumo Teismas nurodė, kad „pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalį reikalavimas, dėl kurio buvo pateiktas prašymas jį įvykdyti, yra laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu, ir ji turi pasinaudoti įgaliojimais ir taikyti procedūras, nustatytus jos įstatymuose ar kituose teisės aktuose, kurie taikomi reikalavimams, susijusiems su tokiais pačiais arba panašiais muitais ar mokesčiais jos teisės sistemoje“ [13].

35. Vis dėlto svarbu pabrėžti 2018 m. balandžio 26 d. Sprendime *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282) pateiktų pastabų ribas. Iš to sprendimo teksto aišku, kad Teisingumo Teismas čia turėjo omenyje valstybės, į kurią kreipiamasi, *procedūrines pareigas*. Taigi manau, kad, nors pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą reikalaujama, kad prašančiosios valstybės

9 2012 m. spalio 18 d. Sprendimas *X* (C-498/10, EU:C:2012:635, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

10 Direktyvos 2010/24 1 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „valstybių narių savitarpio pagalba vykdant jų tarpusavio ir Sąjungos reikalavimus, susijusius su tam tikrais mokesčiais ir kitomis priemonėmis, prisideda prie tinkamo vidaus rinkos veikimo. Ji užtikrina fiskalinį neutralumą ir sudaro sąlygas valstybėms narėms šalinti tarpvalstybiniams sandoriams taikomas diskriminacines apsaugos priemones, skirtas išvengti sukčiavimo ir biudžeto nuostolių.“ Taip pat žr. 2018 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282, 42 punktas).

11 Šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 14 d. Sprendimą *Metirato* (C-695/17, EU:C:2019:209, 29 punktas). Taip pat žr. Direktyvos 2010/24 4 konstatuojamąją dalį, kurioje numatyta, kad, „siekiant geriau apsaugoti finansinius valstybių narių interesus ir vidaus rinkos neutralumą, reikia išplėsti savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus taikymo sritį įtraukiant į ją dar neįtrauktus reikalavimus, susijusius su mokesčiais ir muitais, tuo tarpu siekiant išspręsti vis daugiau pateikiamų prašymų suteikti pagalbą ir pasiekti geresnių rezultatų, būtina padidinti pagalbos veiksmingumą ir efektyvumą bei sudaryti palankesnes sąlygas praktiniam jos teikimui. Šiems tikslams pasiekti reikia padaryti svarbius pritaikymus, nes vien galiojančios Direktyvos 2008/55/EB keitimo nepakaktų. Todėl tą direktyvą reikėtų panaikinti ir pakeisti nauju teisės aktu, kuris būtų grindžiamas Direktyvos 2008/55/EB pasiekimais, tačiau kuriuo, jei būtina, būtų nustatomos aiškesnės ir tikslesnės taisyklės.“

12 Reikia pažymėti, kad 1979 m. gruodžio 6 d. Tarybos direktyva 79/1071/EEB, iš dalies keičiančia Direktyvą 76/308 (OL L 331, 1979, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 1 t., p. 299), Direktyvos 76/308 taikymo sritis buvo išplėsta, įtraukiant į ją reikalavimus, susijusius su PVM.

13 Pagal analogiją dėl Direktyvos 76/308 taip pat žr. 2010 m. sausio 14 d. Sprendimą *Kyrian* (C-233/08, EU:C:2010:11, 43 punktas).

narės reikalavimai *procedūriniu požiūriu* turėtų būti laikomi prilygstančiais [14] valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimams, vis dėlto šios konkrečios fikciją numatančios nuostatos taikymo sritis yra ribota. Kalbant konkrečiau, *materialiniu požiūriu* šis reikalavimas netampa reikalavimu, kurį gali pateikti valstybė narė, į kurią kreipiamasi.

36. Tai yra aišku iš pačios 13 straipsnio 1 dalies formuluotės ir konteksto. Pavyzdžiui, Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nurodyta, kad „valstybė narė, į kurią kreipiamasi, *neprivalo* suteikti kitų valstybių narių reikalavimams pirmenybės, kuri taikoma toje valstybėje narėje atsirandantiems panašiems reikalavimams, *išskyrus* atvejus, kai atitinkamos valstybės narės susitaria kitaip arba valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisėje numatyta kitaip“ [15]. To savaime pakanka įrodyti, kad valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimai laikomi atskirais nuo prašančiosios valstybės narės reikalavimų. Tai parodo ir Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje esančios fikciją įtvirtinančios nuostatos ribas, nes jeigu šiuo tikslu prašančiosios valstybės reikalavimas tikrai būtų laikomas iš esmės tapačiu valstybės, į kurią kreipiamasi, reikalavimui, ši trečia pastraipa būtų betikslė ir nereikalinga.

37. Taigi laikausi nuomonės, kad pagal Direktyvą 2010/24 valstybė narė, į kurią kreipiamasi, veikia tarsi tarpininkė prašančiosios valstybės narės vardu, siekdama įvykdyti pastarosios reikalavimą [16]. Vis dėlto, jeigu reikalavimas nėra konkrečiai perduodamas valstybei narei, į kurią kreipiamasi (o šioje byloje nėra informacijos, kad taip būtų), reikalavimas lieka prašančiosios valstybės narės reikalavimu [17].

38. Iš tiesų reikėtų priminti, kad pagal Direktyvos 2010/24 1 straipsnį valstybės narės, į kurią kreipiamasi, vaidmuo yra *teikti pagalbą* prašančiajai valstybei narei vykdant *pastarosios* reikalavimą. Todėl pritariu Ispanijos vyriausybės argumentui [18], kad prašančiosios valstybės narės reikalavimo negalima prilyginti valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimui ir kad prašančiosios valstybės narės reikalavimas netampa valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu [19].

39. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Metirato* (C-695/17, EU:C:2019:209) 40 punkte nurodė: „kadangi Direktyvoje 2010/24 nenustatyta tvarka, kaip apsaugoti valstybės narės, į kurią kreipiamasi, išieškotas sumas prieš perduodant jas prašančiajai valstybei narei, tai nustatyti paliekama valstybių narių kompetencijai su sąlyga, *kad bus laikomasi pareigos perduoti išieškotas sumas ir taikytinas palūkanas*“ [20].

14 Valstybės narės, į kurią kreipiamasi, galimybės atsisakyti suteikti pagalbą prašančiajai valstybei narei yra labai ribotos. Žr. 2018 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282, 49–51 punktai).

15 Išskirta mano.

16 Valstybė narė, į kurią kreipiamasi, iš esmės turi reikalauti, kad jos išlaidas, susijusias su prašymu vykdyti reikalavimą, padengtų atitinkamas skolininkas, o ne prašančioji valstybė narė. Pagal Direktyvos 2010/24 20 straipsnio 1 dalį „institucija, į kurią kreipiamasi, siekia <…> išreikalauti bei pasilikti jos patirtas su reikalavimo vykdymu susijusias išlaidas laikydamasi valstybės narės, į kurią kreipiamasi, įstatymų ir kitų teisės aktų.“

17 2019 m. kovo 14 d. Sprendime *Metirato* (C-695/17, EU:C:2019:209, 33 ir 34 punktai) Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2010/24 14 straipsnyje yra numatytas kompetencijos padalijimas tarp prašančiosios valstybės narės ir valstybės narės, į kurią kreipiamasi. Taigi bylos dėl reikalavimo turi būti keliamos prašančiosios valstybės narės teismuose, o vykdymo priemonės, kurių imtasi valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi, turi būti nagrinėjamos pastarosios valstybės narės teismuose. Kaip nurodė Teisingumo Teismas, tokį kompetencijos padalijimą lemia tai, kad reikalavimas ir jų vykdomieji dokumentai yra parengti remiantis valstybėje narėje, kurioje yra prašančioji institucija, galiojančia teise, o vykdymo priemones valstybėje narėje, kurioje yra institucija, į kurią kreipiamasi, ši institucija taiko pagal savo nacionalinę teisę. Mano nuomone, toks kompetencijos padalijimas rodo, kad Direktyvoje 2010/24 išdėstytos procedūrinės taisyklės, o ne materialinės normos, reglamentuojančios, be kita ko, reikalavimo statusą arba teisę jį pateikti.

18 Žr. jos pastabų 27 punktą.

19 *Pantochim* mano, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, veikia prašančiosios valstybės narės vardu. Žr. jos pastabų 8 puslapį. Belgijos vyriausybė savo pastabų 18 ir 21 punktuose nurodo, kad prašančiosios valstybės narės reikalavimas tampa valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu ir kad prašančiosios valstybės narės reikalavimas visiškai prilyginamas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimui.

20 Išskirta mano. Žr. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 5 dalį. Norėčiau pažymėti, kad, nors 2019 m. kovo 14 d. Sprendime *Metirato* (C-695/17, EU:C:2019:209) Teisingumo Teismas iš esmės pritarė generalinio advokato M. Bobek išvadai, pateiktai byloje *Metirato* (EU:C:2018:944), jis nevartojo generalinio advokato išvadoje vartojamos „visiško reikalavimų prilyginimo“ sąvokos kalbant apie Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatytą principą, pagal kurį reikalaujama, kad kiekvienas reikalavimas, dėl kurio pateiktas prašymas jį vykdyti, būtų laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu.

40. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta pirmiau, manau, kad Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa, kurioje numatyta, kad „kiekvienas reikalavimas, dėl kurio pateiktas prašymas jį vykdyti, laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu“, turi būti aiškinama tiesiog taip, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, turi naudotis įgaliojimais ir taikyti procedūras, nustatytas pagal jos įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus reikalavimams, susijusiems su tokiais pat arba panašiais mokesčiais ar muitais, numatytais jos teisės sistemoje. Vis dėlto, aiškinant Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmą ir trečią pastraipas kartu, akivaizdu, kad šiuo tikslu prašančiosios valstybės narės reikalavimas netampa valstybės narės, į kurią kreipiamasi, materialiniu reikalavimu.

C. Antrasis klausimas

41. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo nustatyti, ar Direktyvos 76/308 10 straipsnyje ir Direktyvos 2008/55 10 straipsnyje esanti sąvoka „privilegijos“ turi būti aiškinama kaip su skoliniu reikalavimu susieta pirmumo teisė, kelių lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju suteikianti pirmenybę prieš kitus skolinius reikalavimus, ar kaip bet koks mechanizmas, kurį taikant kelių lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju skolinio reikalavimo suma sumokama pirmumo tvarka.

42. Kaip nurodžiau šios išvados 30 punkte, manau, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamai bylai taikoma Direktyva 2010/24, o ne Direktyva 76/308 ar Direktyva 2008/55. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą. Šiuo tikslu jis klausia, ar sąvoka „privilegijos“ turi būti suprantama kaip su reikalavimu susieta pirmumo teisė, kelių lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju suteikianti pirmenybę prieš kitus skolinius reikalavimus, ar kaip bet koks mechanizmas, kurį taikant kelių lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju skolinio reikalavimo suma sumokama pirmumo tvarka. Nepaisant formalios šio klausimo formuluotės, mano nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, ar pagal jo teisės sistemą tarp šių dviejų alternatyvų yra koks nors praktinis skirtumas.

43. Taigi išnagrinėsiu šį klausimą gana abstrakčiai, daugiausia dėmesio skirdamas pačios direktyvos tekstui.

44. Reikėtų pažymėti, kad Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos versijoje anglų kalba nėra sąvokos „privilegija“ [21]. Joje nurodyta, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, neprivalo suteikti kitų valstybių narių reikalavimams *pirmenybės* [22], kuri taikoma toje valstybėje narėje atsirandantiems panašiems reikalavimams, išskyrus atvejus, kai atitinkamos valstybės narės susitaria kitaip arba valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisėje numatyta kitaip [23].

21 Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos versijoje prancūzų kalba vartojamos sąvokos ir „préférences“, ir „privilèges“. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos versijose ispanų, čekų, danų, vokiečių, estų, italų, latvių, lietuvių, vengrų, maltiečių, nyderlandų, lenkų, portugalų, rumunų, slovakų, slovėnų ir švedų kalba vartojama ta pati arba beveik ta pati sąvoka. Ši sąvoka atitinka sąvokas „preferencijos“ (angl. „preferences“), „privilegijos“ (angl. „privileges“), „pirmenybė (-s) (teisė)“ (angl. „priority (right)“) arba „prerogatyvos“ (angl. „prerogatives“).

22 Manau, kad Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos sąvoka „pirmenybės“ yra Direktyvos 76/308 10 straipsnio sąvokos „pirmumo tvarka“ ir Direktyvos 2008/55 10 straipsnio sąvokos „privilegija“ sinonimas. Vis dėlto reikėtų pabrėžti, kad šių straipsnių taikymo sritis pakankamai skiriasi, o jų turinys ilgainiui keitėsi. Žr. Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 76/308/EEB dėl savitarpio paramos patenkinant pretenzijas, kylančias dėl operacijų, įeinančių į Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) finansavimo sistemą, ir dėl žemės ūkio mokesčių bei muitų susigrąžinimo (98/C 269/06), COM(1998) 364 *final*, 1 straipsnio 9 punktą, kuriame vartojama sąvoka „pirmenybė“, o ne „privilegijos“. Galutinai patvirtintame tekste, t. y. Direktyvoje 2001/44, vartojama sąvoka „privilegijos“.

23 *Pantochim* (jos pastabų 10 puslapis), Ispanijos vyriausybė (jos pastabų 31 punktas) ir *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) laikosi nuomonės, kad „privilegija“ reiškia pranašumą arba prerogatyvą. Belgijos vyriausybė teigia, kad sąvoka „privilegija“ turi būti suprantama kaip su reikalavimu susieta pirmumo teisė, suteikianti pirmenybę kitų reikalavimų atžvilgiu, esant keliems lygiagrečiai pateiktiems reikalavimams (jos pastabų 40 punktas). Komisija mano, kad ši sąvoka turi būti suprantama kaip su reikalavimu susieta pirmumo teisė į mokėjimą (jos pastabų 32 punktas).

45. Pagal suformuotą jurisprudenciją dėl poreikio vienodai aiškinti Sąjungos teisę ir pagal lygybės principą reikalaujama, kad, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, ji paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir atitinkamu teisės aktu siekiamą tikslą[24]. Be to, kadangi Direktyvoje 2010/24 pirmenybės sąvoka (ir (arba) „privilèges“ versijoje prancūzų kalba[25]) neapibrėžta, šios sąvokos reikšmė ir taikymo sritis turi būti nustatyta atsižvelgiant į bendrą jos vartojimo kontekstą[26] ir įprastą reikšmę kasdieninėje kalboje[27].

46. Sąvoka „pirmenybė“, kuri vartojama tik Direktyvos 2010/24 14 konstatuojamojoje dalyje ir jos 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje, šioje direktyvoje neapibrėžta ir šiai sąvokai apibrėžti nėra jokios nuorodos į valstybių narių teisę. Direktyvos 2010/24 14 konstatuojamojoje dalyje iš esmės nurodyta, kad valstybės narės, į kurią kreipiamasi, naudojimasis įgaliojimais pagal jos nacionalinės teisės aktus, taikomus reikalavimams dėl tų pačių ar panašių mokesčių ar muitų, „paprastai neturėtų galioti pirmenybei, teikiamai valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi, atsirandantiems reikalavimams. Tačiau turėtų būti įmanoma pirmenybę teikti kitų valstybių narių reikalavimams, remiantis atitinkamų valstybių narių susitarimu.“[28]

47. Direktyvos 2010/24 13 straipsnis pavadintas „Prašymo vykdyti reikalavimą vykdymas“. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje iš esmės numatyta, kad institucija, į kurią kreipiamasi, privalo naudotis *įgaliojimais ir procedūromis*, nustatytomis pagal valstybės narės, į kurią kreipiamasi, įstatymus ir kitus teisės aktus, taikomus reikalavimams, kuriuos vykdyti yra pateiktas prašymas. Visi šie reikalavimai šiuo tikslu turi būti laikomi valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimais, išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje nustatyta kitaip.

48. Mano nuomone, Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa nėra suformuluota kaip šio straipsnio pirmos pastraipos išimtis ar leidžianti nuo jos nukrypti nuostata: joje kalbama apie ką kita nei įgaliojimus ir procedūras, taikomus prašymo vykdyti reikalavimą vykdymui. Atsižvelgdamas į bendrą šios nuostatos kontekstą ir formuluotę, manau, kad pagal ją *papildomos* teisės ar lengvatos, suteikiamos valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimų vykdymui, taikomos ir prašančiosios valstybės narės reikalavimams, apimant daugiau nei Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyti įgaliojimai ir procedūros. Kaip jau pažymėjau, visa tai sustiprina išvadą dėl pirmojo klausimo, kad prašančiosios valstybės reikalavimas *materialiniu požiūriu* neturi būti laikomas tarsi būtų valstybės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu, nes, kartoju, viso to nereikėtų, jeigu reikalavimui būtų suteiktas šis materialinis statusas.

49. Atsižvelgdamas į tai, kad Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje pirmenybės sąvoka suformuluota plačiai ir be išlygų, manau, kad ši sąvoka nurodo bet kokį mechanizmą, kurį taikant, esant keliems lygiagrečiai pateiktiems reikalavimams, pirmumo tvarka įvykdomi valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimai. Tai apimtų pirmenybės arba pirmumo teises, suteikiamas

24 2017 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Kozuba Premium Selection* (C-308/16, EU:C:2017:869, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

25 Aš dar kartą pabrėžiu, jog manau, kad šios sąvokos yra sinonimai.

26 Komisijos pasiūlyme, kurį pateikus buvo priimta Direktyva 2010/24, buvo vartojama ne pirmenybės, o privilegijų sąvoka. Žr. Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su mokesčiais, muitais ir kitomis priemonėmis (COM/2009/0028 *final*) (toliau – pasiūlymas dėl Direktyvos 2010/24), 13 konstatuojamąją dalį ir 22 straipsnio 2 dalį. Šioje pasiūlymo nuostatoje iš esmės numatyta, kad vykdydama prašymą suteikti pagalbą dėl reikalavimo, patenkančio į šios direktyvos taikymo sritį, institucija, į kurią kreipiamasi, naudojasi ne tik įgaliojimais, bet ir privilegijomis, suteiktomis reikalavimams, kylantiems valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi. Iš Direktyvos 2010/24 teisėkūros istorijos neaišku, kodėl skirtingose kalbinėse versijose sąvoka „privilegija“ buvo pakeista sąvoka „pirmenybė“ ir koks buvo šio pakeitimo tikslas (jei tai buvo padaryta tikslingai).

27 2006 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Massachusetts Institute of Technology* (C-431/04, EU:C:2006:291, 17 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

28 Žr., priešingai, pasiūlymo dėl Direktyvos 2010/24 22 straipsnio 2 dalį.

valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimams pagal jų įvykdymo tvarką ar eilę, atsižvelgiant į šios valstybės narės bankroto sistemą, tačiau tuo neapsiribotų [29]. Taigi valstybė narė, į kurią kreipiamasi, *gali*, bet *neprivalo* suteikti tokias pirmumo ar pirmenybės teises prašančiųjų valstybių narių reikalavimams taip, kaip numatyta Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje [30].

D. Trečiasis klausimas

50. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar galimybė įskaityti reikalavimus lygiagrečiai pateiktų reikalavimų atveju, remiantis nacionalinės teisės nuostatoje, kaip antai 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo 334 straipsnyje arba 2008 m. gruodžio 22 d. programinio įstatymo 194 straipsnyje, nustatytomis sąlygomis, turi būti laikoma pirmenybe, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą.

51. Kaip Komisija pažymėjo savo rašytinėse pastabose, bendrus įgaliojimus įskaityti abipusius arba tarpusavio reikalavimus apima nacionalinėje teisėje numatyti įgaliojimai ir procedūros, susijusios su reikalavimų vykdymu. Vadinasi, šie įskaitymo įgaliojimai taikomi ne tik valstybės narės, į kurią kreipiamasi (šiuo atveju – Belgijos valstybės) reikalavimams, bet ir kitų kreditorių reikalavimams, jeigu yra abipusių arba tarpusavio reikalavimų [31]. Taigi manau, kad Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa iš esmės apima įgaliojimus įskaityti abipusius arba tarpusavio reikalavimus [32]. Pavyzdžiui, jeigu *Pantochim* ir Vokietijos valstybė turi abipusių arba tarpusavio reikalavimų, jeigu būtų įvykdyta ši ir visos kitos sąlygos, kurių reikalaujama pagal Belgijos teisę, jie iš esmės galėtų būti įskaityti.

52. Galbūt iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepakankamai aišku, ar 2004 m. gruodžio 27 d. programinio įstatymo 334 straipsniu ar 2008 m. gruodžio 22 d. programinio įstatymo 334 straipsniu nukrypstama nuo Belgijos civiliniame kodekse nustatytų bendrųjų taisyklių, reglamentuojančių įskaitymą. Tai turi patikrinti nacionalinis teismas, bet atrodo, jog pagal šias bendrąsias taisykles reikalaujama, kad abipusiai ar tarpusavio reikalavimai būtų tarp tų pačių asmenų, turinčių tokį patį statusą. Taigi neaišku, ar valstybės narės, į kurią kreipiamasi (šiuo atveju – Belgijos valstybės), reikalavimai, kuriems taikomas Direktyvos 2010/24 2 straipsnis, vertinami kitaip nei kitų kreditorių reikalavimai, kiek tai susiję su įskaitymo taisyklių taikymu.

53. Iš tiesų prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas cituoja ištraukas iš 2016 m. birželio 27 d. *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) sprendimo, kuriame buvo konstatuota, kad nei 2004 m. gruodžio 27 d. programiniu įstatymu, nei 2008 m. gruodžio 22 d. programiniu įstatymu nenukrypstama nuo Belgijos civiliniame kodekse įtvirtintų bendrųjų įskaitymo

29 Šiuo klausimu reikėtų pažymėti, kad Direktyva 2010/24 taikoma ne tik tais atvejais, kai prašančiosios valstybės narės skolininkas yra nemokus. Direktyvos 2010/24 taikymo sritis apima visus jos 2 straipsnyje nurodytus reikalavimus, taikant, be kita ko, įvairius apribojimus šios direktyvos 18 straipsnyje nustatytoms institucijos, į kurią kreipiamasi, pareigoms.

30 Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje taip pat numatyta, kad valstybė narė, suteikianti pirmenybę kitos valstybės narės reikalavimams, negali atsisakyti suteikti tokios pat pirmenybės tokiems ar panašiems kitų valstybių narių reikalavimams tokiomis pat sąlygomis. Taigi, jeigu valstybė narė, į kurią kreipiamasi, suteikia pirmenybę kitos valstybės narės reikalavimams, ši pirmenybė turi būti vienodai teikiama visų kitų valstybių narių reikalavimams. Kadangi tokia pirmenybė gali būti nenaudinga kitiems kreditoriams, manau, kad ji turi būti skaidriai suteikiama įstatymu, kad kiti kreditoriai būtų apie tai informuoti.

31 Žinoma, Belgijos teisėje numatytas įskaitymo taisykles turėtų nustatyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

32 Šiuo klausimu žr. Komisijos argumentą jos pastabų 50 punkte. Be to, nors 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 s., 1 t., p. 191) 6 straipsnis netaikytinas *Pantochim* likvidavimui *ratione temporis*, jis pavadintas „Tarpusavio įskaitymas“ ir jo 1 dalyje numatyta, kad „bankroto bylos iškėlimas neturi įtakos kreditorių teisei reikalauti, kad būtų įskaityti jų ir jų skolininkų tarpusavio reikalavimai, jeigu nemokaus skolininko reikalavimui taikytina teisė tokį įskaitymą leidžia“. Šio reglamento 43 straipsnyje „Taikymo laikas“ numatyta, kad „šio reglamento nuostatos taikomos tik po jo įsigaliojimo iškeltoms bankroto byloms. Iki šio reglamento įsigaliojimo įvykdytus skolininko veiksmus reglamentuoja įstatymai, kurie galiojo jų atlikimo metu.“ Reglamentas Nr. 1346/2000 įsigaliojo 2002 m. gegužės 31 d. Žr. jo 47 straipsnį. Reglamentas Nr. 1346/2000 buvo panaikintas 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL L 141, 2015, p. 19). Taip pat žr. Reglamento 2015/848 9 straipsnio 1 dalį dėl įskaitymo, kuri labai panaši į Reglamento Nr. 1346/2000 6 straipsnio 1 dalį. Pagal Reglamento 2015/848 84 straipsnio 1 dalį šio reglamento nuostatos „taikomos tik po 2017 m. birželio 26 d. iškeltoms nemokumo byloms. Iki tos dienos įvykdytus skolininko veiksmus reglamentuoja įstatymai, kurie jiems buvo taikomi jų atlikimo metu.“

taisyklių, o pagal jas, kaip jau minėjau, reikalaujama abipusių reikalavimų tarp tų pačių asmenų. Be to, kaip nurodė *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas), net jei Vokietijos valstybės reikalavimas galėtų būti įvykdytas kaip Belgijos valstybės skola, jis vis vien lieka Vokietijos valstybės skolinis reikalavimas, o jeigu skolos nėra abipusės, įskaitymas negalimas.

54. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas taip pat citavo kai kuriuos Belgijos valstybės argumentus, kuriuos ji pateikė jo nagrinėjamoje apeliacinėje byloje. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė Belgijos valstybės teiginį, kad 2004 m. gruodžio 27 d. programiniame įstatyme ir 2008 m. gruodžio 22 d. programiniame įstatyme numatyta *sui generis* įskaitymo sistema, pagal kurią mokesčių srityje nereikalaujama skolų ir reikalavimų abipusiškumo. Belgijos valstybės įsitikinimu, todėl tokių reikalavimų įskaitymas yra leidžiamas, jeigu pagal Direktyvą 2010/24 yra pateikiamas prašymas vykdyti reikalavimą.

55. Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse pastabose Belgijos vyriausybė teigia, kad trečiasis klausimas yra nepriimtinas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepaaiškino Belgijos civiliniame kodekse nustatytų įskaitymo taisyklių ir 2004 m. gruodžio 27 d. programiniame įstatyme bei 2008 m. gruodžio 22 d. programiniame įstatyme reglamentuoto įskaitymo mechanizmo.

56. Nors šiek tiek dvejoju, bet esu priverstas sutikti su šiuo argumentu. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą ar Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nesant jokio realaus paaiškinimo dėl to, kaip veikia šis tariamai *sui generis* mechanizmas ir ar jis skiriasi nuo Belgijos civiliniame kodekse nustatytų bendrųjų įskaitymo taisyklių, o jeigu taip, kiek, negaliu tinkamai įvertinti, ar Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos žodžiai „naudojasi įgaliojimais ir taiko procedūras" apima tokį mechanizmą, ar tai vis dėlto yra pirmenybė, kaip tai suprantama pagal minėtą trečią pastraipą.

57. Belgijos vyriausybė papildomai prie argumento, susijusio su nepriimtinumu, teigia, kad *sui generis* mechanizmas tiesiog supaprastina vykdymo procedūrą, todėl jo nereikėtų laikyti privilegija (pirmenybe).

58. Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad trečiasis klausimas yra priimtinas ir jeigu, kaip teigia Belgijos vyriausybė, nagrinėjamas mechanizmas tik supaprastina reikalavimo vykdymo procedūra ir nesuteikia pirmumo ar pirmenybės teisių, susijusių su jos reikalavimų įvykdymo tvarka ar eiliškumu ar kitaip privilegijuoja Belgijos valstybę kaip kreditorę, tada[33], mano nuomone, Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyti įgaliojimai ir procedūros apimtų šį mechanizmą.

59. Tuo noriu pasakyti, kad valstybė narė galėtų savo nacionalinėse įsiskolinimų išieškojimo taisyklėse numatyti bendro pobūdžio įgaliojimus dėl įskaitymo, taikomus visoms skoloms, ir apsieiti be abipusiškumo reikalavimo, neatsižvelgiant į tai, kas yra kreditorius. *Jeigu* 2004 m. gruodžio 27 d. programinis įstatymas ir 2008 m. gruodžio 22 d. programinis įstatymas tikrai turėtų tokį poveikį (o tai įvertinti ir nustatyti turi tik nacionaliniai teismai), tada šiuos padidintus įskaitymo įgaliojimus reikėtų laikyti patenkančiais į nacionalinėje teisėje bankroto srityje numatytus įgaliojimus ir procedūras, kaip numatyta pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą.

60. Kita vertus, galima pažymėti, jog, Komisijos nuomone, nagrinėjamu mechanizmu Belgijos valstybei, rodos, suteikiama pirmumo teisė mokėjimo srityje, taip nukrypstant nuo įprastų įskaitymo taisyklių, todėl pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą tai derėtų laikyti privilegija (pirmenybe)[34]. Nors gaila, kad šį klausimą tenka nagrinėti remiantis vien hipoteze, bet jeigu pagal

33 Šią situaciją turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

34 Komisija mano, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar nagrinėjamas įskaitymo mechanizmas reiškia pirmenybės teikimą. Žr. Komisijos pastabų 47 punktą.

2004 m. gruodžio 27 d. programinį įstatymą ir 2008 m. gruodžio 22 d. programinį įstatymą Belgijos valstybei būtų suteikiama pirmumo ar pranašesnė įskaitymo teisė, kurios neturėtų kiti kreditoriai, netaikant skolos abipusiškumo reikalavimo, tada, manyčiau, tai būtų „pirmenybė“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą.

61. Žinoma, net jeigu taip būtų, tai *savaime* nieko nekeistų, nes, kaip jau minėta, Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje *taip pat* numatyta, kad valstybės narės, į kurias kreipiamasi, neprivalo suteikti tokių pirmenybės teisių panašiems prašančiosios valstybės narės reikalavimams, išskyrus atvejus, kai atitinkamos valstybės narės susitaria kitaip arba tokia pirmenybės teisė, taikoma prašančiosios valstybės narės reikalavimams, numatyta valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teisėje.

62. Tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tačiau iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos ir visų pirma iš 1979 m. liepos 20 d. Įstatymo 15 straipsnio atrodo [35], kad pagal Belgijos teisės sistemą prašančiosios valstybės narės reikalavimams tokia pirmenybė ar privilegija iš tikrųjų *netaikoma* [36].

63. Be to, kadangi šiuo klausimu tekste nieko nenurodyta, Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa, panašiai kaip ir pirma šios nuostatos pastraipa, nekeičia prašančiosios valstybės narės reikalavimo statuso ar rezultato, kai jis perduodamas valstybei narei, į kurią kreipiamasi. Vadinasi, dėl tokios pirmenybės prašančiosios valstybės narės reikalavimas negali tapti valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu. Be to, aiškumo sumetimais reikėtų pridurti, kad, atsižvelgiant į Direktyvos 2010/24 tikslą užtikrinti, be kita ko, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, padėtų prašančiajai valstybei narei vykdant jos reikalavimus, pirmenybės teikimas pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą turi būti naudingas, o ne žalingas prašančiajai valstybei narei.

VI. Išvada

64. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirma, siūlau taip atsakyti į *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas, Belgija) pateiktus klausimus:

2010 m. kovo 16 d. Tarybos direktyvos 2010/24/ES dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su mokesčiais, muitais ir kitomis priemonėmis, 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa, kurioje numatyta, kad „kiekvienas reikalavimas, dėl kurio pateiktas prašymas jį vykdyti, laikomas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimu“, turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, turi pasinaudoti įgaliojimais ir taikyti procedūras, nustatytas jos įstatymuose ar kituose teisės aktuose, kurie taikomi reikalavimams, susijusiems su tokiais pačiais arba panašiais muitais ar mokesčiais jos teisės sistemoje. Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirma ir trečia pastraipos turi būti aiškinamos taip, kad prašančiosios valstybės narės reikalavimas vis dėlto netampa valstybės narės, į kurią kreipiamasi, materialiniu reikalavimu.

Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečios pastraipos sąvoka „pirmenybės“ reiškia bet kokį mechanizmą, kurį taikant, jeigu lygiagrečiai pateikiami keli reikalavimai, valstybės narės, į kurią kreipiamasi, skolinio reikalavimo suma sumokama pirmumo tvarka. Tai apimtų pirmenybės arba pirmumo teises, suteikiamas valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimams pagal jų įvykdymo

35 Taip pat žr. *Loi transposant la Directive 2010/24/UE du Conseil du 16 mars 2010 concernant l'assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives aux taxes, impôts, droits et autres mesures du 9 janvier 2012* (2012 m. sausio 9 d. Įstatymas, kuriuo 2010 m. kovo 16 d. Tarybos direktyva 2010/24/ES dėl savitarpio pagalbos vykdant reikalavimus, susijusius su mokesčiais, muitais ir kitomis priemonėmis, perkeliama į nacionalinę teisę) 20 straipsnio 1 dalį, kurioje taip pat numatyta (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad užsienio reikalavimams, dėl kurių prašoma suteikti pagalbą, jokios privilegijos *netaikomos*.

36 Belgijos vyriausybė Teisingumo Teismui pateiktų pastabų 51 punkte taip pat nurodė, kad prašančiosios valstybės narės reikalavimams *netaikoma* jokia „privilegija“.

tvarką ar eilę, atsižvelgiant į šios valstybės narės bankroto sistemą, tačiau tuo neapsiribotų. Valstybė narė, į kurią kreipiamasi, gali, bet neprivalo suteikti tokias pirmumo ar pirmenybės teises prašančiųjų valstybių narių reikalavimams.

Nacionalinėje teisėje numatytus bendrus įgaliojimus įskaityti abipusius arba tarpusavio reikalavimus apima nacionalinėje teisėje numatyti įgaliojimai ir procedūros, susijusios ne tik su valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimų, bet ir su kitų kreditorių reikalavimų vykdymu, jeigu yra abipusių arba tarpusavio reikalavimų, ir juos iš esmės apima Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa.

Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyti įgaliojimai ir procedūros apima mechanizmą, kuriuo tik supaprastinama vykdymo procedūra ir nesuteikiamos pirmumo ar pirmenybės teisės, susijusios su valstybės narės, į kurią kreipiamasi, reikalavimų įvykdymo tvarka ar eiliškumu.

Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa nekeičia prašančiosios valstybės narės reikalavimo statuso ar rezultato, kai jis perduodamas valstybei narei, į kurią kreipiamasi. Atsižvelgiant į Direktyvos 2010/24 tikslą užtikrinti, be kita ko, kad valstybė narė, į kurią kreipiamasi, padėtų prašančiajai valstybei narei vykdant jos reikalavimus, pirmenybės teikimas pagal Direktyvos 2010/24 13 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą turi būti naudingas, o ne žalingas prašančiajai valstybei narei.